

Postmoderni diskurzi (ne)varnosti

Nina Peršak*

»Alas, it is only too obvious that the consciousness of insecurity has become a global phenomenon.«

[R.N. Berki]

»Security is the mother of danger and the grandmother of destruction.«

[Th. Fuller, 17. stoletje]

Prispevek analizira varnostni diskurz, ki preveva novodobno »družbo tveganj«, in je učinkovit generator hegemonске kulture, orodje (post)moderne politične moči in spodbujevalec pripadnosti skupnosti. Hkrati je »varnost« gotovo ena izmed (zlo)uporabljenih besed tega časa, »misliti varnostno« je postal imperativ, pri čemer pa morda nikoli poprej nismo bili tako zavarovani, tako varni, a hkrati tudi tako prestrašeni ter prepričani, da nevarnost preži na vsakem koraku. Varnost je industrija, posej, ki se krmi na posameznikovih strahovih, iluzija, pravna dobrina, zaščiten s številnimi zakoni, in hkrati človeška potreba. Prav slednje s pridom izkoriščajo zagovorniki t.i. reda in zakonitosti, ki zlorabijo kakšen neljub družbeni dogodek, ga »napihnejo« in uporabijo čustveno nabit družbeni trenutek za zasledovanje lastnih represivnih interesov. Ker gre pri varnosti za izredno čustveno besedo, ki je sposobna prekiniti logični miselni tok, predstavlja dragulj besednega zaklada varnostne retorike, kjer se med drugim bohotijo tudi izrazi, kot so: tveganje, (ne)red, učinkovitost in seveda grožnja. Varnost ljudi združuje in hkrati izločuje, distancira in izolira. Članek opozarja tudi na večrazsežnost varnosti – varnost se običajno predstavlja kot varnost pred kriminalom, pri tem pa se pozablja na pravno, socialno in ekonomsko varnost – in lažno dilemo »ali svoboda ali varnost«. Varnost je namreč tudi v svobodi, kajti bolj ko so ljudje zadovoljni in svobodni, več izbire ko imajo, manj notranjih konfliktov, socialnih pritiskov in nezadovoljstva se poraja v njihovem okolju, to pa pomeni tudi manj vzrokov za upor, za (kriminalne) načine doseganja ciljev, in končno večjo varnost. Varnost je torej nekaj pozitivnega, lahko pa tudi negativnega, družbeno nezaželenega, če se v njenem imenu opravičuje sovražnik, nestrpno, izključitveno ravnanje s tujci, imigranti ali drugimi »drugačnimi«. Novodobni tipični postmoderni sovražnik (organizirana kriminaliteta, terorizem, korupcija in državni kriminal) je razpršen, breztelesen in težko določljiv. V želji po ponovnem nadzoru nad svojim življenjem in zmanjšanju tesnobe pa se na žalost pogosto napačno preusmeri na »stare«, lažje prepoznavne, individualne »škodljivce«, pretirano vlaga v lastno »zavarovanje« in v vsem drugačnem vidi izvor tveganja, strahu in tesnobe.

Ključne besede: varnost, kazensko pravo, inkriminiranje, red in zakonitost, tveganje, nevarnost, grožnja, retorika, emocije, strah, tesnobe, tujec, organizirana kriminaliteta, terorizem, državna kriminaliteta

UDK: 351.74/.76

Uvod

Razprave o varnosti, ki prevevajo novodobno »družbo tveganj«, so učinkovit generator hegemonске kulture, učinkovito orodje (post)moderne politične moči in spodbujevalec pripadnosti skupnosti. Iz vseh teh razlogov naj bi imele možnost, kot menijo nekateri, da postanejo veliki narativ sedanjosti. Dejstvo je, da je »varnost« gotovo ena izmed bolj (zlo)uporabljenih besed tega časa. Srečamo jo na vsakem koraku, tudi v precej intimnih okoljih, kot je npr. kabina za preoblačenje v trgovini z oblačili. V njih je človek obveščen, da je ta objekt varovan s kamerami »za vašo (torej njegovo) varnost«. Srečamo jo na ulici (videonadzor), na cestah (skrbni nas prometna varnost, postavljamo kamere za merjenje hitrosti in hitrostne ovire, kriminaliziramo neuporabo varnostnih pasov), v nakupovalnih središčih, zlatarnah, bankah, v javnih in zasebnih prostorih,

govori se tudi o varnosti na delovnem mestu. Za varnost se skrbi bodisi s prepovedmi in zapovedmi (hitrostne omejitve in varnostni pasovi) bodisi z varovanjem (nameščanje varnostnih kamer, postavljanje varnostnikov ob vhode v prostor) ali pa z za-varovanjem (zavarovanje za razne primere nezgod in splošno nezaželenih dogodkov). Ob arzenalu varnostnih ukrepov se zdi, da morda nikoli poprej nismo bili tako zavarovani, tako varni, a hkrati tudi tako prestrašeni ter prepričani, da nevarnost preži na vsakem koraku in da tako v bistvu nikjer nismo dovolj varni. Pa smo sploh lahko kdaj dovolj varni? Kdaj je dovolj varnosti in kaj sploh je varnost? Ločimo sploh med občutkom varnosti in dejansko varnostjo? Je občutek pomembnejši od dejanskega stanja? Kaj smo pripravljene žrtvovati za varnost in zakaj (imamo občutek, da) sploh moramo kaj »žrtvovati« na oltarju varnosti? Je varnost res antipod svobode, kot se zdi? To je samo nekaj vprašanj, ki se nam sprožijo ob sami besedi »varnost«.

Varnost in njena vrednost/cena

Da je varnost nekaj pozitivnega, nekaj, kar je dobro imeti, kar je nujno imeti, se nam sploh nikoli ne zdi vprašljivo. Varnost je navsezadnje kot pravna dobrina zaščiten s številnimi zakoni, tudi s kazenskim. V slednjem je varnost zaščiten tako z inkriminacijami poškodovanj posameznikovega telesa ali življenja kot tudi z zavarovanjem njegovega subjektivnega občutka varnosti oz. nedotakljivosti (npr. s kriminalizacijo kršitev nedotakljivosti stanovanja), kazenskopravno zaščiten je tudi varnost ljudi kot množice ali splošna varnost, in nasploh varnost pred raznoraznimi nepravilnimi, škodljivimi posegi v posameznikovo fizično ali mentalno, duševno blagostanje (npr. razžalitev, obrekovanje), protipravnimi posegi tako v materialne kot v nematerialne dobrine. Varnost je nekaj dobrega, nekaj zaželenega, pa čeprav nas različni strokovnjaki, filozofi, literati in politiki že leta in leta prepričujejo, da se gre varnosti bati: da je popolna varnost lažna oz. da je ni »razen v smrti«¹ (Berki); da je »varnost tisto, do česar pride, ko je za vse poskrbljeno. Ko se ti nič ne more zgoditi. [In da je zato] varnost zanikanje življenja« (G. Greer); da je »varnost v glavnem vraževerje... [ter da] izogibanje nevarnosti na dolgi rok ni nič varnejše, kot da se ji neposredno izpostavimo« (H. Keller); da »na tem svetu ni varnosti, le priložnost« (D. MacArthur); da so bila »zares velika obdobja [vedno] nestabilna obdobja« (A.N. Whitehead); in da bomo navsezadnje, »dokler si bomo želeli varnosti, imeli težave pri zasledovanju tistega, kar res šteje« (P. Block).

Kljub vsemu rečenemu in precej, če ne popolnoma, resničnemu, pa ne gre zanikati tudi dejstva, da določeno varnost vsaj do določene meje pač potrebujemo in si je zato želimo. Po Maslowovi petstopenjski hierarhiji potreb je varnost že na drugem mestu, takoj za zadovoljitvijo fizioloških potreb. Avtor poudarja, da nam v primeru, ko potrebe nižjega ranga (npr. potreba po varnosti) niso zadovoljene, postanejo potrebe višjega ranga (npr. po pripadnosti, ugledu, spoštovanju in samoaktualizaciji) manj pomembne, saj se posameznik osredotoči na zadovoljevanje bolj osnovnih potreb.² To ne pomeni, da so omenjene potrebe višjega ranga manj pomembne, le da se nam zdijo manj pomembne, kadar temeljne potrebe niso pokrite. Če nas tako skrbi za lastno varnost (potrebo drugega ranga), nam je malo ali manj mar za samorealizacijo ali samoaktualizacijo (za katero potrebujemo svobodo oz. svoboščine kot pravno-politično ubeseditve te svobode).

To vednost bi lahko s pridom izkoriščali (oz. jo že izkoriščajo) zagovorniki t.i. reda in zakonitosti na naslednji način: kolikor

¹ »Perfect 'security' is found only in death, in perfect repose, when of course the quest after security itself becomes completely meaningless. By wanting security, therefore, in order ostensibly (and consciously) to protect and prolong our lives, we are really courting insecurity, nay, actually engaging in the quest after *insecurity*.« Berki, str. 40 (kurziva v originalu).

² Ife, str. 83.

bi želeli spraviti skozi zakonodajno proceduro kak dokument, ki je sporen z vidika človekovih pravic, ustave ipd. (npr. neporocionalno posega v posameznikove pravice in svoboščine, neupravičeno krati njegovo zasebnost ipd.), lahko uporabijo ali celo sprožijo kak neljub dogodek, ki postavi pod vprašaj samo varnost (oz. občutek varnosti) prebivalcev. V strahu, moralni paniki, je odgovor seveda razumljivo emocionalen in pretiran, zato – v skladu z zgoraj omenjeno Maslowovo ugotovitvijo – ljudje nekritično blagoslovijo (ali celo sami zahtevajo) kakšno koli povečano represijo, zniževanje standardov in procesnih kavtel osumljencev, celo lastnih pravic in svoboščin.

Nezaželeni dogodki tako neposredno nagovorijo eno izmed najbolj temeljnih človekovih potreb, tj. potrebo po varnosti, ki preusmeri pozornost in zmanjša pomen ali zanimanje ljudi po zadovoljevanju višje rangiranih potreb. Teorija zarote ali le zvito razmišljanje »spin doktorjev« (oz. inteligenca uporabljena v zlovesče namene)? Besedna zveza »za vašo varnost« (pobrana od angleške še močnejše različice: »for your safety only«), ki jo videmo vsepovsod, je zelo premišljena – naključnemu bralcu izjave, da je npr. nek prostor, v katerem se nahaja, sne-man z videokamero, v primeru, da bi se ob tem začel počutiti neudobno ali se začel spraševati o svojih pravicah, s tem »za vašo varnost« dodatkom na koncu hitro prekinjejo njegov miselni tok in vzpostavijo le en določen kanal razmišljanja, direktno vzročno zvezo med njihovim posegom in vrednoto »varnosti«. Ker se pač vsak hoče počutiti »varno«, se mu zdi stvar v redu, na tej točki zamrzne premišljevanje in se ne sprašuje več o sami upravičenosti oz. pravilnosti vzpostavitve prav te vzročne zveze ali o morebitnih drugih povezavah, možnih kavzalnih zvezah, ki so na voljo. Ker pa se mu samo dejanje npr. videonadzora tako ne zdi več sporno, pa se tudi neha spraševati *Quis custodiet custodes?* oz., kdo nadzoruje nadzorovalce pri poseganju v njegove pravice. To je cena varnosti; cena, ki gre na račun naše zasebnosti in svoboščin.

Misliti varnostno ali disciplinirajoča moč varnosti in sorodnih pojmov

Moč diskurza varnosti je osupljiva. Besedni dodatek »za vašo varnost« je sposoben prekiniti posameznikov logični miselni tok in preusmeriti njegovo razmišljanje na druge teme. Diskurz varnosti je tako močan, »da so ugovori – argumenti proti varnosti – čisto brezpredmetni.«³ Tako močan je seveda zato, ker je emotiven. Ob besedici »varnost« se odzovemo bolj čustveno kot npr. ob besedi miza, ker gre za emotivno besedo, tj. besedo, ki nosi emotivne prizvoke: emotivni pomen, emotivno pomembnost ali emotivni učinek. Tudi zato je problem reda in zakonitosti, kot pravi Berki, tako neposreden in neizbežen, saj

³ »[S]o powerful is the discourse of security that objections – arguments against security – are completely out of place (Neocleous, 2000b: 8)«. De Lint, Virta, str. 466.

je popolnoma razumljiv – »pa ne le v smislu hladnega razuma in javne osveščenosti, ampak tudi, kar je še pomembneje, na ravni naših instinktov in čustev.«⁴ Emocije pa lahko pogosto zasenčijo našo razumsko stran. Ne gre le za to, da bi emotivnost blokirala razmišljanje, *mainstream* varnostni diskurz nam vsiljuje tudi svojo verzijo razmišljanja. »Misлити varnostno« je postal imperativ, ki vstopa na mesto razmišljanja o polni zaposlitvi, javnem izobraževanju in dobri družbi.⁵ Varnostno razmišljanje pa se ne ukvarja samo s kriminaliteto, ampak s vsakršnim neredom, ki sicer ni kriminaliteta *stricto sensu*, pač pa sub-kriminalna kategorija, za katero se vseeno šteje, da »ogroža kvaliteto življenja prebivalcev in da je zatorej upravičen predmet nadzora.«⁶

»Varnost« pa ni edini izraz oz. dragulj besednega zaklada varnostne retorike. Besedišče se bohoti tudi z drugimi emotivnimi izrazi, kot so: »tveganje«, »red«, »nered«, »učinkovitost« in seveda »grožnja«. S slednjo se nadomesti »škoda« ali »neposredna nevarnost«, ki že imata določeno empirično preverljivost, medtem ko je »grožnja« nekakšna zelo oddaljena nevarnost, ki se lahko zelo redko uresniči... »toda, če se zaklenemo sedemkrat, obdamo z vsemi mogočimi varnostnimi napravami, gesli, elektronskimi karticami, pa se verjetnost še zmanjša« (tj. zmanjša na nivo tveganj, s katerim pa že lahko »upravljamo«). Tu se nam nehote vsiljuje primerjava z igranjem iger na srečo (za katere se zdi, da so v zadnjem času še posebej aktualne), ki zgoraj omenjeno dejavnost »minimaliziranja tveganja« (tveganje kot verjetnost, da se zgodi nekaj negativnega, škodljivega) obrne na glavo. V primerjavi s tem, da se zaklepamo s številnimi ključi, samoomejujemo in smo pripravljani plačati veliko denarja, da preprečimo najmanjšo, najbolj oddaljeno grožnjico, je masovno nakupovanje srečk, celo več srečk naenkrat, da povečamo svojo neznatno verjetnost zadetka, zares »obrnjeno« početje, saj želimo pri slednjem »maksimizirati« tisto drobceno verjetnost. Nikakor pa ne gre za paradoks v razmišljanju, saj se pri podrobnejšem pogledu izkaže, da za obojimi stoji isto prepričanje ali vera v to, da se bo tisti promil (ali tista decimalna promila) verjetnosti, da nas »zadane«, enkrat vseeno uresničil.

Varnost&grožnja in s tem povezano industrijo videvamo povsod okoli nas, zlasti pa v kinodvoranah in na televiziji. Je del *mainstream* diskurza; še toliko bolj, kolikor gre za »dobro situirane« ljudi: več ko namreč imamo, več nam lahko ukra-

⁴ Berki, str. 7.

⁵ De Lint, Virta, *ibidem*.

⁶ »It is possible to identify a movement away from an exclusive concern with the narrow concept of 'crime' towards notions of 'disorder', 'security' and 'safety' that encompass other harms and incivilities that are 'sub-criminal' but nonetheless are thought to threaten citizens quality of life and thus are legitimate objects of control.« (skupno opažanje različnih evropskih kriminologov na eni izmed delovnih skupin Evropskega društva za kriminologijo (ESC), celoten dokument dosegljiv na: http://www.esc-eurocrim.org/files/governance_of_safety_in_europe.doc

dejo, uničijo ipd. Živeti v *mainstreamu*, biti »in«, na tekočem s tem, kaj se dogaja, je torej tudi živeti varno oz. varnostno, obdelovati svoj vrtiček (pa naj bo to dom, vrt, avto ali svojo videz, kariera, pes), in preprečevati dostop drugih do njega (zaklepati se, kupovati alarme, imeti gesla, biti sumničav do tujcev, do vseh »ilegalizmov« (Foucault) ali deviantnosti, ne glede na njihovo škodljivost ter razmišljati binarno v smislu »če nisi z nami, si proti nam«. Grožnja nas razdeljuje, zato je uporaba retorike grožnje »razdelitvena praksa« (Foucault), ki služi discipliniranju.⁷ V »družbi groženj« ali »družbi tveganj« pa se disciplinira predvsem s strahom; s prastrahovi, ki živijo v nas od pamtiveka, ali s specifično (post)modernimi strahovi, izvirajočimi iz negotovosti, ki jo prinaša globalizacija in »tekoča moderna«, kot današnjemu času pravi Bauman, v kateri je edina stalnica, da ni nobene stalnice, v kateri je življenje projekt: »nenehno moramo sprejemati odločitve, obenem pa ne vemo več, kam bi se pri tem naslonili, kar je vir nenehne tesnobe in negotovosti.«⁸ Svoboda sama je vir negotovosti; svoboda izbire nam po eni strani daje moč, po drugi strani pa nas hromi, saj postanemo sami odgovorni za lastne izbire, ni več zatekanja k izgovorom, ni več skrivanja pred lastnimi napačnimi odločitvami, vest se nam oglašča na vsakem koraku in nas duši.

»Vleci-potisniki« razsežnost varnosti

Ali skrb za varnost povezuje ljudi, združuje, ali ravno obratno – ločuje? Jih vleče skupaj ali potiska narazen? Spodbuja ljudi k sodelovanju ali poziva k samoti, izločanju posameznika iz družbe, atomiziranju družbe? Relikti varnosti iz preteklosti (gradovi z dviznimi mostovi, jame visoko v gorah, visoki zidovi okoli mest, gradnja celotnih naselij na jezerih ipd.) pričajo o tem, da se je človek najbolj počutil oz. počutil najvarneje, izoliran od drugih.⁹ In tu pridemo do rahlo paradoksalne situacije: po eni strani se posamezniki zavedajo (in so se v preteklosti), da je v številnih moč in da je tako povezovanje z drugimi posamezniki v njihovem interesu, saj sami ne morejo biti vedno budni, vedno nadzorovati. Po drugi strani pa se posameznik najbolj boji oz. varuje pred »zunanjim elementom«, najpogosteje drugimi posamezniki, pred tujci, zato je primarni »varstveni« impulz izolacijski, izločitveni. Strah pred kriminaliteto, kot pravi Conklin, je »strah pred tujcem, pred neznanom osebo, ki nepričakovano in nasilno naskoči ranljivega in nedolžnega državljana med

⁷ Gl. več v Peršak (2005); o discipliniranju nasplošno gl. Foucault (1987).

⁸ Iz intervjuja z Baumanom, gl. Zidar. Gl. tudi Kanduč (str. 344): »[V] času nenehne spremenljivosti življenjskih oblik, neubranljive naključnosti in napredujoče »detradicionalizacije« (oziroma taljenja, razblinjanja in hlapenja vseh trdnih skupnostnih oprijemališč in samoumevnih vrednotno-normativnih orientacijskih točk) vsekakor ni enostavno najti ali ustvariti (sub)kulturni »azil«, mirno in spokojno prebivališče po možnosti čim manj vprašljivih občutkov ontološke gotovosti.«

⁹ Ricks, Tillet, Van Meter, str. 1.

opravljanjem vsakodnevnih opravil.«¹⁰ Ker predpostavlja nekaj zunanjega, ki je sovražno, negativno, sumljivo, škodljivo, *per se* pogojuje ustvarjanje distinkcij mi-oni. K temu pa pripomore tudi varnostna industrija: varnost je namreč tudi biznis, veliki biznis. Igranje na prastrahove, kot je npr. strah pred smrtjo, se še posebej obrestuje. Kolikor večji je strah oz. kolikor škodljivejše ali finalnejše, nepovratnejše je tisto, česar nas je strah (da nas doleti ali da izgubimo), toliko večji biznis stoji za njim, saj smo pripravljene odšteti več denarja za lastno zaščito oz. za preprečitev negativnega dogodka, to pa posledično pomeni tudi večji dobiček za tiste, ki si z (nudenjem) varnosti, zavarovanja, zaščite služijo pregovorni vsakdanji kruh.

Za določen tip varnosti sta povezanost in sodelovanje ključna (npr. sodelovanje policijskih organov, kadar se nevarni morilci premikajo iz države v državo, ali kadar gre za določene oblike kriminalitete – za t.i. čezmejno kriminaliteto, npr. terorizem).¹¹ V teh primerih je sodelovanje nujno za uspešno ohranjanje varnosti. To pa je na žalost hkrati tudi njena šibka točka. Ko se posameznik ne more več zavarovati sam, ampak za to rabi povezovanje z drugimi in to, da omenjene povezave dejansko učinkovito in kontinuirano delujejo, se v enačbo varnosti vnašajo neodvisne spremenljivke, ki delajo končni rezultat (varnost) nezanesljivejši, tj. manj gotov oz. odvisen od dejavnikov, ki so zunaj posameznika in njegovega nadzora. Do te ugotovitve so prišle (in jo s pridom izkoriščajo) tudi novejša kriminalna združbe oz. novejši tip kriminalnih združb, ki namesto starega hierarhičnega (mafjskega) modela kriminalnih organizacij prevzemajo t.i. celično strukturo, ki omogoča avtonomno delovanje vsake posamične celice, neodvisno od 'glave' ali vrha hierarhije, neodvisno od verige ukazov, ki pogosto sploh ne obstaja. Vsaka celica zasleduje glavni cilj in je sposobna nadomestiti katerokoli odpadlo, uničeno celico, vstopiti na njeno mesto in opraviti njeno nalogo. Celotna ali končna naloga ni ogrožena, če kateri izmed povezanih členov odpade ali je uničen, struktura je enako trdna in neprepustna, ker na mesto uničenega člana oz. celice takoj vstopi nova. Tovrstna struktura je stabilnejša, ker je vsaka celica po svoje avtonomna in sposobna opravljati vse naloge. V tem pa se razlikuje ne le od starejših, hierarhičnih modelov kriminalnih združb, ampak tudi od struktur povezovanja in sodelovanja ne-kriminalnih združb oz., drugače povedano, združb ljudi, posameznikov, ki se med seboj povezujejo zaradi varnosti. Ko posameznik ni več sposoben sam poskrbeti za svojo varnost, ampak se mora zateči v skupino, povezovati, sklepati pakete sodelovanja z drugimi posamezniki, postane na nek način od njih tudi odvisen. »Drugi« so ključni za njegovo

varnost, in če se zalomi pri njih, bo izpostavljen, popustila bo tudi njegova varnost.

Kljub temu pa je povezovanje nujno pri določenih vrstah nevarnosti oz. preprosto zato, ker današnji človek nima ne časa ne možnosti (ker se mora preživljati) sam neprestano skrbeti za svojo varnost in varnost ljudi, ki so mu blizu. Silnice varnost-sodelovanje delujejo tako v obeh smereh: po eni strani skrb za varnost privlačuje sodelovanje med posamezniki, skupinami, državami in podobnimi entitetami, po drugi strani pa taista skrb za čimbolj zanesljivo, stoddostno varnost odbija, odvrča posameznika od sodelovanja kot oblike zanašanja na druge, oblike prenašanja moči na druge.¹²

Varnost kot kalejdoskop – vrednota, potreba ali iluzija?

In kaj sploh je varnost? Je samo ena oziroma, koliko jih je? Je varnost druga beseda za udobje oz. je neudobje tista stvar, do katere pride, kadar se človek ne počuti varnega?¹³ Je vrednota ali potreba, nekaj, kar želimo ali kar potrebujemo? Je »družben konstrukt«,¹⁴ »vnaprej umeščena družbena struktura«,¹⁵ »razmerje«¹⁶? Nekateri menijo, da je na zgodovino človeka moč gledati kot na »serijo človekovih poskusov, da si zagotovi varnost, zaščito in svobodo pred strahom in nevarnostjo«. ¹⁷ Sliši se kot potreba, a hkrati kot iluzija, kot nekaj zmuzglivega, kot fantazma, saj je po toliko letih, stoletjih, tisočletjih skoraj tam, kjer je bil – še vedno ga je strah vsega (sočloveka, okolja, narave,

¹² Podobno kot velja za posameznika *vis-a-vis* skupini, velja tudi za npr. nacionalne države *vis-a-vis* mednarodnim organizacijam in skupnostim. Zaradi silnic odbijanja je manjšim skupinam gotovo težko priti do spoznanja, da morajo malce popustiti, izpustiti malo nadzora, prenesti nekaj odgovornosti na druge, da bi pridobili več, da morajo, drugače povedano, stopiti korak nazaj, da bi lahko stopile večji korak naprej.

¹³ »The reason it is uncomfortable is because it doesn't feel safe.« Moran, str. 275. Da sta 'comfort' (udobje) in 'safety' (varnost) vseeno ločena pojma, čeprav med seboj povezana pa zvezmo tudi na avtobusih. Na primestnem avtobusu družbe National Express, ki pelje iz Gatwicka v Cambridge (enako pa gotovo velja tudi za druge linije in najbrž celo druge prevozne družbe), je pribita rdeča kovinska ploščica, na kateri piše: »For your comfort & safety please wear the seatbelt provided.« (Prosimo, da si za vaše udobje in varnost priprnete varnostne pasove.) Ker je biti pripet redko »udobneje«, v tradicionalnem pojmovanju besede, kot ne biti pripet, s tem stavkom torej ne morejo imeti v mislih tradicionalnega pojmovanja ugodja ali »ugodnega«, ampak zopet nek poseben pomen ugodja, ki morebiti izhaja iz naše vednosti, da smo (v tem primeru z varnostnim pasom) zaščiteni, zavarovani. Ugodje kot derivat varnosti, torej.

¹⁴ De Lint, Virta, str. 472.

¹⁵ »pre-ordered social structure« Gill, v: De Lint, Virta, str. 473.

¹⁶ De Lint, Virta, str. 473. (»Security like power is commonly understood as a relation.«)

¹⁷ Ricks, Tillett, Van Meter, str. 1.

¹⁰ J.E. Conklin, cit. v Berki, str. 14.

¹¹ Pa tudi za čisto vsakdanja npr. mejna opravila, s katerimi se policisti srečujejo vsakodnevno, a se o njih manj piše, ker niso tako odmevna in se z njimi mednarodne skupnosti ne ukvarjajo tako zavzeto, kot to velja npr. za čezmejno ali TOC (*transnational organised crime*) kriminaliteto, kljub temu pa zahtevajo čezmejno policijsko sodelovanje. Gl. Sheptycki, str. 145, 146.

narave, tehnologije, neznanega, novega, pa tudi starega, ki ga več ne razume in ki se vseskozi spreminja).

Ali je tovrstni življenjski poskus človeštva torej neuspešen ali celo obsojen na propad od samega začetka? Ali bomo sploh kdaj dosegli tisto varnost, za katero hlepimo?¹⁸ In za katero hlepimo? Za varnostjo pred terorizmom, drogami in kriminalom, ali morda bolj za ekonomsko in socialno varnostjo? Na slednji se tako rekoč pozablja, ko je govor o »varnosti« oziroma Varnosti;¹⁹ kot da bi bila samo ena vrsta varnosti, tista, ki zahteva povečanje policijskih pooblastil, tista, ki zahteva zmanjšanje svoboščin, tista, v imenu katere nas mora na vsakem vogalu spremljati oko kamere, oko nadzorovalca.²⁰ Zakaj se »varnost« v vsakdanjem (in medijskem) govoru pojavlja vedno samo v tem organizirani kriminal-terorizem-policijska pooblastila kontekstu? Kaj pa druge varnosti ali drugi tipi varnosti? Pravna varnost npr. med drugim zahteva, da so zakoni jasni, da v njih ni pravnih praznin, da so vsem dostopni, znani vnaprej in da se ne spreminjajo iz dneva v dan. Slednje se pogosto krši prav v imenu »varnosti«, tj. varnosti v zgoraj omenjeni, lažno monolitno predstavljeni konceptiji. Spremembe Kazenskega zakonika Republike Slovenije, na primer, so v zadnjem času imele vedno opraviti z določbami glede organiziranega kriminala, bodisi v splošnem delu (glede 'kriminalne združbe') bodisi v posebnem delu KZ (zaostrovanje sankcij, kvalificiranje temeljnih kaznivih dejanj, če so bila storjena v kriminalni združbi, ali inkriminiranje novih dejanj).²¹ Mednarodne organizacije in EU so zelo produktivne, kar se tiče sprejemanja dokumentov, strategij in programov glede organizirane kriminalitete,²² na njihovi podlagi pa slej ko prej pride do vnovičnega spreminjanja nacionalnih kazenskih zakonikov (za katere naj bi načeloma veljalo, da naj se spreminjajo

zelo redko, približno tako kot ustava) držav članic.²³ Kaj pa ekonomska varnost? Znano je, da ekonomska varnost spodbuja posameznikovo osebno blagostanje, zadovoljstvo in strpnost ter hkrati koristi rasti, razvoju in socialni stabilnosti. Pomanjkanje ekonomske varnosti pa spodbuja nestrpnost in stres, ki pelje v družbene bolezni in lahko na koncu privede do družbenega nasilja.²⁴ Nedavno poročilo Mednarodne organizacije za delo (ILO) pa ugotavlja, da je na žalost ekonomska varnost nekaj nedosegljivega za veliko večino današnjih delavcev; da kar tri četrtine njih živi v ekonomski negotovosti, ki oblikuje »svet poln tesnob in jeze«. Le 8 odstotkov ljudi (manj kot eden od desetih) naj bi tako živelo v deželah, ki nudijo zadovoljivo oz. ugodno ekonomsko varnost.²⁵ Do te ugotovitve prihajajo tudi kritični kriminologi, ki v današnjem postfordističnem času opažajo krčenje primarnega trga zaposlitve z zagotovljeno službo in varnimi karierami ter hkrati naraščanje sekundarnega trga zaposlitve s pogodbenimi zaposlitvami za določen čas, fleksibilnostjo in negotovostjo ob rasti podrazreda strukturno nezaposlenih.²⁶ Kaj pa zdravstvena varnost ter, konkretnije, varnost na delovnem mestu? Samo kar se tiče smrtnih žrtev, po podatkih ILO iz maja 2002, vsako leto umre okoli 2 milijona delavcev zaradi z delom povezanih poškodb in bolezni, po najnovejših podatkih (maj 2006) Evropske agencije za varnost in zdravje pri delu pa v 25 državah EU letno umre 151.300 delavcev zaradi vzrokov, povezanih z delom (od tega 142.400 zaradi bolezni, povezanih z delom in 8.900 zaradi smrtnih poškodb pri delu).²⁷ In socialna varnost? Spremembe pokojninske zakonodaje npr. so v zadnjih letih prinesle podaljšanje pokojninske dobe (tj. delati bo treba dlje do polne pokojnine) in hkrati zmanjšanje višine pokojnine, kar pomeni, da se odgovornost za lastno (človeku prijazno) preživetje dodatno prevrača na posameznika, saj mora sam

¹⁸ Morda je za časa življenja sploh ne moremo, saj življenje samo pomeni, da smo neprestano izpostavljeni nevarnostim in kontingenčam, ki nas čakajo za prvim vogalom. »Popolno 'varnost' je mogoče doseči le v smrti, v končnem počitku, ko seveda postane vso pehanje za varnostjo popolnoma odveč. Tako s tem, ko hočemo varnost, zato da bi bolj (in zavestno) zaščitili in podaljšali svoja življenja, v bistvu flirtamo z ne-varnostjo, ne, dejansko se podajamo v lov za *ne-varnostjo*.« Berki, str. 39.

¹⁹ Do podobne ugotovitve sta prišla tudi De Vint in Virtova, ki (na str. 470) opazata, da se izraz 'varnost' uporablja, »kot da bi bila predmet, ki ga lahko osvobodimo konstitutivnih odnosov in ki je sposoben stati sam po sebi, kot očiščen, idealiziran označevalec«.

²⁰ Dopuščamo nadzorovanje nas samih, da bi bili varni, a varni pred kom, pred nami samimi? V današnji »družbi tveganj« se je kontrola, kot je opazil že Foucault, razširila onstran zaporov tudi na nedevariantne, nenevarne sloje populacije, lahko pa bi rekli celo, da se šteje, da ni več »nenevarnih« ljudi v populaciji; ni več ljudi, katerih nadzor ne bi bil potreben. Navsezadnje, zavest o nadzorovanju spreminja vedenje nadzorovanih (pa ne le morebitnih tatov in roparjev, ampak nas vseh), zato pred kamero nikoli nismo taki, kot zares smo – kar pa je gotovo za koga samo po sebi sumljivo in posledično potrebno nadzora.

²¹ Glej spremembe KZ RS, Ur.l.št. 40/2004, z dne 20. aprila.

²² Gl. npr. spletno stran dokumentacijskega centra Evropske komisije: http://europa.eu.int/comm/justice_home/doc_centre/crime/doc_crime_intro_en.htm

²³ Ker EU (zaenkrat še) nima izključne pristojnosti na področju kazenskega prava, do sprememb nacionalnih zakonodaj držav članic prihaja v imenu načela lojalnosti Skupnosti (10. člen PES) ali, konkretnije (v primeru goljufije oz. zaščite finančnih interesov interesov EU), na podlagi t.i. asimilacijskega načela (art. 280 (prej 209a) PES). Po poročanju EU Observerja z dne 8. maja 2006 pa si Komisija menda želi več pristojnosti v kazenskih zadevah in tako predlaga, da bi s pomočjo t.i. »passarelle« določbe določene zadeve iz »tretjega« stebra prenesli v »prvi« steber.

²⁴ Glej npr. izjavo za javnost ILO, št. 04/38, z dne 1.9.2004, ki povzema izsledke njihove študije o ekonomski varnosti z naslovom *Economic Security for a Better World* (Ekonomska varnost za boljši svet) Socio-Economic Security Programme, International Labour Office, 2004. Izjava je dostopna tudi na spletni strani ILO: <http://www.ilo.org/public/english/bureau/inf/pr/2004/38.htm>

²⁵ *Ibidem*. Poročilo še ugotavlja, da politična demokracija in trend, ki propagira državljanske svoboščine, pomembno zvišujeta ekonomsko varnost, prav tako pa imajo pozitivni učinek države, ki porabljajo svoj proračunski denar za izgradnjo politik socialne varnosti. Poudarja pa, da se na dolgi rok izkaže učinek gospodarske rasti na varnost kot šibek. Drugače povedano, hitra gospodarska rast ne zagotavlja nujno večje ekonomske varnosti, lahko pa k njej pripomore, če jo spremljajo ustrezne socialne politike. *Ibidem*.

²⁶ Young, str. 9.

²⁷ Gl. tudi Tombs.

dodatno poskrbeti (vlagati npr. v 2. in 3. pokojninski steber) za svojo dostojno življenje v starosti.

In ko smo že pri najosnovnejšem vprašanju preživetja, lahko skupaj z Berkijem vprašamo: »Ali je lakota na mnogih delih Zemlje, »naraven« pojav ali posledica malomarnosti, namerne ali ne, ljudi in institucij iz bogatejših držav, ali morda nenavaden značaj mednarodnega sistema?«²⁸ Kot odgovarja Pemberton s primerom terorističnih napadov na Dvojčka v New Yorku septembra 2001: »Na ta dan je svet kolektivno žaloval za 3.045 ljudmi, ki so umrli za posledicami terorističnih napadov v New Yorku in Washingtonu, a le malo jih je potočilo solzo za ostalimi, ki so umrli na ta dan za posledicami 'globalne ekonomije': za 24.000 ljudmi, ki so umrli zaradi lakote, za 6.020 otroki, ki so preminili zaradi diareje, ali za 2.700 otroki, ki so jih pokosile ošpice. Medtem ko so globalni kapital in nacionalne države zahodnega sveta uspešno prepričale ljudi, da sta sestrelitvi NY dvojčkov morilski dejanji, bi jih le malo ob ostalih naštetih smrtih pomislilo na kaj drugega kot na naravno nesrečo.«²⁹ Tovrstna »moralna indiferentnost« (Bauman) ni nenavadna za zahodni svet, ki ga poganja kapitalizem. Tako Gordon ugotavlja, da je ekonomska beda in s tem povezana revščina največji svetovni vir družbene škode, saj povzroča več smrti, bolezni in trpljenja kot kateri koli drug družbeni pojav. Čez 10 milijonov otrok umre vsako leto in v več kot polovici primerov od teh botruje podhranjenost. Nedopustno se zdi, da do tega še danes prihaja, čeprav bi za odpravo lakote zadostovalo prerazporediti zgolj 0,2% svetovnega prihodka. Razloge, da so svetovni voditelji in politiki do smrti in trpljenj revnih ravnodušni, pa gre po Gordonovem mnenju iskati v dejstvu, da so omenjene tegobe indirektna posledica kapitalističnega globalnega ekonomskega sistema.³⁰

Varnosti (in nevarnosti) je torej več vrst. Ob uporabljanju »varnosti« brez ustreznih pridevnikov, ki bi nakazovali, da obstaja več vrst ali dimenzij varnosti, ter ob uporabljanju te besedice zgolj, kadar gre za varnost pred kriminalom, terorizmom, drogami ali pred čemerkoli že je sovražnik št. 1 v tem trenutku – s katerimi se zdi, da se v današnjem času in prostoru ne znamo spopadati drugače kot z povečevanjem represije na račun temeljnih človekovih pravic in političnih svoboščin –, se v zavesti ljudi izoblikuje predstava o vzročni zvezi med skrbjo

²⁸ Berki, str. 3. Zanimivo pa je, da se navkljub vsesplošni javni zaskrbljenosti glede varnosti, o slednjem le malokdo sprašuje: »Kar se tiče drugih endemičnih in vseprisotnih virov osebne ogroženosti v družbi – revščine, ekonomske dislokacije, negotovosti preživetja – pa ni potrebne nobene posebne refleksije ali posebnega uvida, da bi poznali skoraj popolni manko skrbi in zanimanja za te pojave v običajni zavesti ljudi.« (Berki, str. 9) Zdi se, da Berki to pojasnjuje z odsotnostjo »osebnega elementa«, ki naj bi ljudem v zahodnih, razvitih družbah onemogočala, da bi te širše 'družbene' probleme dojemali kot 'osebne' probleme varnosti.

²⁹ Pemberton, str. 67.

³⁰ Gordon, str. 266.

za »varnost« in zmanjševanjem svoboščin oz. svobode posameznika.³¹ Ta predstava, ki se jo večkrat obnovi, večkrat poustvari, pa pripelje do razmišljanja, da do varnosti res ne moremo brez zmanjševanja svobode, da ne moremo imeti obojega hkrati, ampak da z varnostjo pride zmanjševanje svobode, z širjenjem svobode pa zmanjševanje varnosti. Kar pa ni res. Ni res niti za tisto ozko koncepcijo varnosti, varnost pred kriminalom, ki si lasti ime Varnost (brez levih ali desnih prilastkov), prav v očitnem nasprotju pa je z drugimi tipi varnosti, kot sta pravna in socialna varnost.

Potrebujemo oboje, tako svobodo kot varnost. In to, da moramo med njima izbirati, da ne moremo imeti obojega, je lažna dilema. Varnost je tudi v svobodi.³² Ali ne temeljijo prav na tem spoznanju številni programi pomoči manj razvitemu svetu? Ali ne poskušajo številne mednarodne organizacije od ZN do navsezadnje številnih EU programov in iniciativ, ravno z vlaganjem denarja v razvoj javnega izobraževalnega sistema in odpiranjem služb, stimuliranjem delovne mobilnosti kot širitvijo možnosti zaposlovanja, razvoja zdravstvenega sistema ipd. narediti konfliktna območja za »stabilnejša«, tudi v čisto ozkem varnostnem smislu? V svobodi je torej tudi varnost. Bolj ko so ljudje zadovoljni, več izbire ko imajo (in izobrazba, zdravje ipd. nudijo več izbire, izbira pa je svoboda), lepšo ko vidijo prihodnost, manj notranjih konfliktov se poraja v njihovi sredini, manj stresa, frustracij, socialnih pritiskov in nezadovoljstva se širi med njimi, to pa posledično pomeni tudi manj vzrokov za upor, za alternativne (kriminalne) načine doseganja ciljev, kar v zadnji instanci pomeni večjo varnost (celo v tej najožji koncepciji).³³ Da je varnost del svobode, svoboda pa več kot varnost, je moč povedati tudi na drugačen način, oz. kot pravi Berki: »Zanimiva in fascinantna stvar, ki jo lahko opazimo pri svobodi, je to, da je enakovredna iskanju osebne varnosti, hkrati pa to iskanje presega.«³⁴

³¹ Podobno, na primeru ameriškega sistema barvnih oznak za ravni groženj, opažata De Lint in Virtova, ki menita (str. 470), da omenjeni sistem »kontinuirano vceplja v javno politiko in debato prepričanje (*affirmation*), da sta varnost in politična svoboda postavljeni druga proti drugi v odnos binarnosti, odnos ničelne vsote (*in a binary, zero-sum relation*)«.

³² V tej zvezi je morda zanimivo omeniti, da je Montesquieu (in po njem Bentham) v svojem temeljnem delu *O duhu zakonov* uporabljal besedico 'security' (varnost) namesto 'liberty' (svoboda, svoboščina). 'Liberty' je tako po njem bila »security of the individual so that life and property were not threatened either by others or by the state itself«, Bentham pa je (po Montesquieuju) uporabil izraz 'security' za označbo »liberty secured by law and government«. (Vsi citati iz Rosen, str. xv in xxxv) O tem, da sta varnost in svoboda v bistvu isti stvari oz. le dve plati iste medalje, gl. tudi Berki.

³³ In kar velja lokalno, velja tudi globalno. Drugače rečeno, lokalna varnost ne more nikoli biti »popolna« (zadovoljiva, trajna) brez varnosti na globalni, svetovni ravni.

³⁴ Berki, str. 40.

Sklepno – strah pred varnostjo

Ni dvoma, da varnost rabimo – a prave varnosti ni brez svoboščin, ki se nam pogosto jemljejo prav v imenu (lažne) varnosti. Varnostni diskurz v okviru retorike reda in zakonitosti je nevaren in kot tak bolj ogroža našo dejansko varnost kot nas ščiti pred različnimi grožnjami, ki jih večinoma sam proizvede. Na posameznikovih strahovih in negotovostih stojijo in se krmijo številne industrije – od oglaševalske do varnostne, od medijske do zavarovalniške ipd., v interesu katerih torej ni prenehanje strahov, ampak njihov obstoj, to pa pomeni tudi, da se morajo grožnje neprestano pojavljati.³⁵ Omenjene industrije in servisi zagotovo do določene mere pomagajo prestrašenemu posamezniku, ko zadovoljuje njegov apetit, njegovo povpraševanje po varnosti, toda – kot npr. to odkrivajo številne študije potrošništva – njihov dolgotrajni obstanek oz. preživetje je odvisno zlasti od njihove uspešnosti pri ustvarjanju potreb po različnih produktih varnosti, pri zagotavljanju trajnega povpraševanja po dobrinah, ki jih ponujajo. Varnost je tako potreba, vrednota, pa tudi blago, ki se dobro prodaja, tržna niša, biznis. Je nekaj pozitivnega, lahko pa tudi negativnega, družbeno nezaželenega, v kolikor se v njenem imenu spodbuja ksenofobija ali opravičuje sovražno, netolerantno, izključitveno ravnanje s tujci, imigranti ali drugimi »drugáčnikmi«.³⁶ S prestrogim, histeričnim pristopom ter odnosom »ničelne tolerance« do manjših prestopkov in nečednosti³⁷ ter z izključevalnimi politikami (in npr. asimilacijskimi pritiski do imigrantov) se paralizira družbeni razvoj, se zmanjšuje javna toleranca do drugačnosti (ki se je še pred leti pod imenom multikulturalizma povzdigovala na piedestal vrednot modernih demokratičnih družb), generirajo se družbeni pritiski na vse »drugáčne«: tujce, invalide, priseljence in ostale marginalizirane skupine, kar pa še nikoli dolgoročno ni imelo

³⁵ Govori se tudi o »toku groženj« (De Lint, Virta). Lep primer tega so tudi razne ocene groženj, ki jih redno in pogosto zastopajo distribuirajo različne vladne in nevladne organizacije, inštituti in podjetja (zavarovalnice, banke), za katere pa imajo v svojem predalu ponavadi tudi pripravljene rešitve (samo oni) ali pa so vsaj pripravljene zadevo (za primerno ceno, seveda) raziskati ali o njej svetovati.

³⁶ Kako ustvarjanje izključitvene kulture netolerantnosti poteka na Nizozemskem, ki je dolgo veljala za eno izmed bolj tolerantnih in liberalnih držav v svoji kriminalitetni politiki, gl. v Van Swaaningen. Seveda pa je potrebno tu izpostaviti, kot opozarja Kanduč, da je pojem »izključitvenost« rahlo problematičen »prav v meri, v kateri zamegli (ali celo prezre) mnogovrstno vključevanje v dominantni kulturni »etos«, ki pa se že dolgo vrti predvsem okoli potrošništva« (str. 338). Gre predvsem za izključitvenost v smislu nesprejemanja ali nesprejetosti teh delov populacije med enakovredne večinskemu oz. dominantnemu delu prebivalstva in za njihovo izključitvenost od sredstev, orodij za dosego družbeno sprejetih in zaželenih ciljev (uspeha) in ne samih ciljev, ki so jim vsiljeni in jih hkrati (bolj ali manj zavedno) sprejemajo, saj so vanje vključeni s strani *mainstream* kulture, s katero so na vsakem koraku bombardirani prek medijev.

³⁷ Podrobneje o angleški definiciji le-tega oz. o t.i. ASBO (*Anti-Social Behaviour Orders*) v Veliki Britaniji, gl. Padfield. Krajša obrazložitev tudi v Peršak (2004).

dobrih posledic na nobeni strani.³⁸ Glede na to, da »v imenu varnosti« pogosto dopuščamo, da prihaja do tega procesa, bi zato v tej luči lahko na vprašanje, kaj lahko naredimo za svojo varnost (pred kriminaliteto), morda odgovorili tudi z: »Nehajmo toliko »skrbeti« zanjo!«

Seveda je to lažje reči kot storiti. Kako se lahko človek dandanes znebi svojih strahov, ko pa se počuti tako nemočnega in nebogljenega: ko »sovražnik« ali »škodljivec« ni več tako enostavno prepoznaven, ker je bodisi kolektiven (kriminalne organizacije *vis-a-vis* klasičnemu kriminalcu kot posamezniku) bodisi napada posredno in daljše obdobje (ekološka škoda oz. okoljska kriminaliteta), lahko pa da je tudi vtan tudi v same institucije (korupcija, državna in beloovratniška kriminaliteta) ali celo v izbran ekonomski sistem družbe (kapitalizem in korporacijsko oz. gospodarsko kriminaliteta do določene mere žene isti mehanizem, tj. težnja po dobičku)? In prav slednji se zdijo nepremagljivi, prav slednjih se je morda najbolj upravičeno bati. Novodobni tipični postmoderni sovražnik je razpršen, morda celo brez telesa (korporativen, a brez corpora), zato ni čudno, da posameznik morda nikoli poprej ni bil toliko tesnoben, tako nedefinirano prestrašen kot danes. V želji po ponovni kontroli nad svojim življenjem, v poskusu zmanjšanja tesnobe in ponovne vzpostavitve nekega ugodnega duševnega ravnovesja pa se zato pogosto (napačno in pretirano) preusmeri na »stare«, lažje prepoznavne, individualne »škodljivce«, kot so npr. storilci kaznivih dejanj t.i. klasične kriminalitete (roparji, tatovi, nasilneži, morilci, posiljevalci), pretirano osredotoči na investiranje v zavarovanje (nakup zavarovalnih sistemov, postavitve zidov, video nadzora ipd.) pred slednjimi, lahko pa celo, kar je dosti škodljivejše, pristane na zmanjševanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ali še huje, postane nestrpen, saj v vsem, kar je drugačno, vidi izvor tveganja, izvor strahu in tesnobe. Morda pa bi bilo vseeno koristno, da bi nas bilo malce strah – strah pred »varnostjo« oz. novodobnim varnostnim diskurzom, ki botruje ali (vsaj do določene mere) celo povzroča zgoraj omenjene negativne oz. nevarne (stranske) pojave?

³⁸ V primeru stopnjevanja npr. asimilacijskih družbenih pritiskov, tj. pritiskov večinske družbe na priseljence po asimilaciji (in ne npr. integraciji), lahko – poleg rasnega nasilja pripadnikov večinske družbe – pride tudi do rušilnega izbruha agresije navzven kot reakcije (čeprav pretirane) na nek negativen dražljaj, ki služi za povod, tudi na strani imigrantov. Tak izbruh je pogosto namenjen predvsem reafirmaciji lastne identitete, lastne osebnosti, ki se čuti zatrta pod pritiski večine po asimilaciji. Če se na ta rušilni, pretiran izbruh večinska družba odzove s še hujsko negativno reakcijo, ta pa sproži maščevanje druge skupine, kaj kmalu zapademo v začaran krog nasilja. Pri tem pa se seveda moramo zavedati, da je tako kotalečo se kepo nasilja dosti težje zaustaviti.

Literatura

1. Berki, R. N. (1986). **Security and Society: Reflections on Law, Order and Politics**, J. M. Dent&Sons Ltd., London.
2. De Lint, W., Virta, S. (2004). 'Security in ambiguity: Towards a radical security politics', v: **Theoretical Criminology**, Sage, let. 8(4), str. 465–489.
3. Dokumentacijski center Evropske komisije. 'A common EU approach to the fight against transnational crime': http://europa.eu.int/comm/justice_home/doc_centre/crime/doc_crime_intro_en.htm
4. ESC (2004). 'Governance of safety in Europe': European Commission (2004). **Freedom, security and justice for all: Justice and home affairs in the European Union**, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.
5. Foucault, M. (2005, orig. 1987). **Nadzorovanje in kaznovanje: Rojstvo zapora**, Založba Krtina, Ljubljana.
6. Gordon, D. (2004). 'Poverty, death and disease', v: P. Hillyard, Ch. Pantazis, S. Tombs, D. Gordon (ur.), **Beyond Criminology – Taking Harm Seriously**, Pluto Press, London.
7. Hogan, M.J., Chiricos, T., Gertz, M. (2005). 'Economic Insecurity, Blame, and Punitive Attitudes', v: **Justice Quarterly**, let. 22, št. 3, str. 392–412.
8. Hudson, A.B. (2003). **Understanding Justice. An Introduction to ideas, perspectives and controversies in modern penal theory**, druga izdaja, Open University Press, Buckingham, UK.
9. Ife, J. (2001). **Human Rights and Social Work: Towards Rights-Based Practice**, Cambridge University Press, Cambridge.
10. International Labour Office. (2004). **Economic security for a Better World** (poročilo Programa za socio-ekonomsko varnost), ILO, Ženeva.
11. Isak, H. (ur.) (1998). **Economy and Security as Core Issues of EU Enlargement to Central and Eastern Europe**, Karl Franzens Universität Graz, Graz.
12. Kanduč, Z. (2005). 'Postmoderne nevarnosti, bojazni in »dobri sovražniki«', v: **Revija za kriminalistiko in kriminologijo**, let. 56, št. 4, str. 337–347.
13. Maslow, A. (1970). **Motivation and Personality**, druga izdaja, Harper&Row.
14. Mill, J.S. (1991). **On Liberty and Other Essays**, Oxford University Press, Oxford.
15. Moran, L.J. (2002). 'The poetics of safety: lesbians, gay men and home', v: A. Crawford (ur.), **Crime and Insecurity**, Willan Publishing, Portland.
16. Neocleous, M. (2000). **The Fabrication of Social Order: A Critical Theory of Police Power**, Pluto Press, London.
17. Nevins, J. (2001). 'Searching for Security: Boundary and Immigration Enforcement in an Age of Intensifying Globalization', v: **Social Justice**, let. 28, št. 2, str. 132–149.
18. Padfield, N. (1998). **A Guide to The Crime and Disorder Act 1998**, Butterworths, London.
19. Pemberton, S. (2004). 'A theory of moral indifference: understanding the production of harm by capitalist society', v: P. Hillyard, Ch. Pantazis, S. Tombs, D. Gordon (ur.), **Beyond Criminology – Taking Harm Seriously**, Pluto Press, London.
20. Peršak, N. (2005). 'Discipliniranje v družbi tveganj: panoptikon, sinoptikon in subjekt', v: **Revija za kriminalistiko in kriminologijo**, let. 56, št. 3, str. 239–247.
21. Peršak, N. (2004). 'Nekateri problematični konceptualni vidiki in popularni miti sodobnih smeri prevencije', v: G. Meško (ur.), **Preprečevanje kriminalitete: teorija, praksa in dileme**, Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, Ljubljana, str. 82–99.
22. Ricks, T.A., Tillett, B.G., VanMeter C.W. (1988). **Principles of Security**, druga izdaja, Anderson Publishing Co.
23. Rosen, F. (1996). 'Introduction', v: J. Bentham, **An Introduction to the Principles of Morals and Legislation**, Clarendon Press, Oxford.
24. Sheptycki, J. (2001). 'Patrolling the New European (In)Security Field; Organisational Dilemmas and Operational Solutions for Policing the Internal Borders of Europe', v: **European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice**, let. 9, št. 2, str. 144–158.
25. Tombs, S. (2004). 'Workplace injury and death: social harm and the illusions of law', v: P. Hillyard, Ch. Pantazis, S. Tombs, D. Gordon (ur.), **Beyond Criminology – Taking Harm Seriously**, Pluto Press, London.
26. Van Swaaningen, R. (2005). 'Public safety and the management of fear', v: **Theoretical Criminology**, Sage, let. 9, št. 3, str. 289–305.
27. Wæver, O. (1995). 'Securitization and Desecuritization', v: R. Lipschutz (ur.), **On Security**, Columbia University Press, New York, str. 46–86.
28. Wolff, J. 'Risk, Fear, Blame, Shame and the Regulation of Public Safety', dostopen online: www.homepages.ucl.ac.uk/~uctyjow/WolffRisk.doc (dostop 17.5.2006)
29. Wyatt, J. (1998). 'Aspects of Law and Ethics in Security', v: **Intersec (The Journal of International Security)**, let. 8, št. 5, str. 181–184.
30. Zidar, M. (2006). 'Več svobode imate, bolj sanjate o varnosti. Zygmunt Bauman, sociolog', v: **Sobotna priloga, Delo**, 25.2.2006.
31. Young, J. (2000). 'Critical Criminology in the Twentyfirst Century: Critique, Irony and the Always Unfinished', dostopno on-line: <http://www.malcolmread.co.uk/JockYoung/Critical.htm> (dostopljeno 25.8.2006).

Postmodern discourses of (in)security

Nina Peršak, LL.M., Cambridge, LL.D., Ljubljana

The article analyses the security discourse that pervades the contemporary »risk society«, and is an efficient generator of a hegemonic culture, an efficient tool of political power and a stimulator of feelings of belonging to a particular community. Security is, at the same time, one of today's most abused terms, to »think security« has become a mantra, even though we have perhaps never been as secure and safe, though as scared and certain of the dangers lurking just around the corner, as we are today. Security is an industry, a business which feeds on the individual's fears, a part of mainstream discourse, an illusion, a legal good, protected by numerous laws, and also a human need. The latter, in particular, enables the advocates of law and order to abuse some undesirable social incident, blow it out of proportion and use the particular emotional social momentum to further their own repressive agenda. As safety/security is an extremely emotive word, capable of cutting short the logical mental reasoning process, it is a jewel in the thesaurus of security rhetoric, which *inter alia* proudly holds other entries, such as: risk, (dis)order, efficiency and threat. Security brings people together and, at the same time, pushes them apart, distances and isolates them. The article further emphasises the multidimensionality of security – security is usually represented as security from crime, while forgetting legal, social and economic security – and the »either liberty or security« false dilemma. Security, namely, lies in liberty, since the more content and free people are and the more choices they have, the less internal conflict, social strain and discontent is being generated in their midst, which consequently means less reason to revolt, to take to alternative (criminal) means of achieving ends and, finally, more security. The article concludes with the observation that security can be something positive but also negative, when it is used to justify hateful, intolerant and exclusive behaviour towards strangers, immigrants or other »others«. The contemporary, typically post-modern enemy (organised crime, terrorism, corruption and state crime) is dispersed, disembodied and hard to pinpoint, which might explain why the individual has never before been as anxious as he is today. In his desire to regain control over his life and reduce anxiety, however, he often wrongly focuses on the »old«, more easily identifiable, individual culprits, over-invests in his own »securing« and sees in everything that is different, a source of risk, source of his fear and anxiety.

Key words: security, safety, criminal law, criminalisation, law and order, risk, danger, threat, rhetoric, emotions, fear, anxieties, stranger, organised crime, terrorism, state crime

UDC: 351.74/.76